

LESESTOFF: Førstekonsulent Geir Gisnås ved Nasjonalbiblioteket i Rana er i ferd med å gjøre 12 hyllekilometer med norske aviser tilgjengelig for alle via Internett.

Gamle avisartikler blir allemannseie

Ivrig avislesere kan glede seg: Deler av innholdet i Nasjonalbibliotekets 12 hyllekilometer med norske aviser helt tilbake fra 1763 skal bli tilgjengelig på Internett.

OLE MAGNUS RAPP
(tekst og foto)

Mo i Rana

I løpet av 1999 skal en med enkle tastetrykk blant annet kunne finne ut hva avisene på 20-tallet skrev om bankrenten, lese 70-tallets kinoanmeldelser eller følge datamaskinens innmarsj i samfunnet, forutsatt at det oppnås avtale med dem som sitter på opphavsretten.

Ca. 500 tonn aviser er spesiallagret inne i et fjellanlegg ved Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Her er alle årganger av alle norske aviser samlet, fra den første, Norske Intelligenz-Seddeler fra 1763. Samlingen er nesten komplett, og blir daglig supplert med to eksemplarer av hver av dagens 227 norske aviser. Den årlige tilveksten er på ca. 1,2 millioner avissider. Kun én avis, Søndag Søndag, nekter den lovpålagte levering.

Blir tilgjengelige

– Vårt første mål, å bevare avisene i et bibliotek, er nådd. Nå har vi startet på å innfri mål nummer to: gjøre avisene tilgjengelige, sier førstekonsulent Geir Gisnås.

Han leder avisprosjektet, der prosjektet «Aina» – aviser i et nasjonalt arkiv – som startet i fjor og avsluttes i 1999, inngår. Som tidligere journalist har han satt seg som mål at innholdet i den enorme avissamlingen etter hvert skal bli allemannseie.

– I dag kan publikum låne årganger på mikrofilm via sine lokalbiblioteker. Vi kan også finne frem til enkeltartikler, om man kjenner utgivelsesdatoen.

Vil høyne status

– Men målet med prosjektet er å lage en indeks på Internett der man kan lete seg tilbake til stort sett alt avisene har skrevet om, sier Geir Gisnås. – Tenk hvilken mulighet dette gir forskere, historikere, studenter og alle andre samfunnsinteresserte!

Prosjektlederen mener at problemer med gjenfinning er årsaken til avisenes lave status innen dokumentasjon og forskning. – Bøker har en helt annen status i bibliotekene. Forskere bruker sjelden aviser som kilde nettopp fordi gamle artikler og årganger ofte er utilgjengelige, sier han.

Referansebase

Arbeidet med å gjøre 12 000 hyllemeter med aviser til allemannseie, har startet. Som et prøveprosjekt er det laget indeks over biografier, bok- og film-

anmeldelser samt endel bakgrunnsartikler. Gisnås understreker at man i første omgang ikke kan legge inn alle artikler fra alle aviser, men at det må gjøres et utvalg. – Saker med riksdekkende interesse prioriteres, sier Gisnås.

Nasjonalbiblioteket har en av verdens raskeste scannere, den kan «lese» en avis-side i løpet av ett sekund. En arbeider også med metoder for å gjøre mikrofilm om til digitale Internett-sider, men her beveger Nasjonalbiblioteket seg inn i et opphavsrettslig minefelt.

Juridisk minefelt

– Hittil i prosessen er vi blitt kjent med hvor mine ligger, sier Gisnås. – Vi har kontakt med de berørte parter, og vil ta vare på opphavsmennes rettigheter gjennom en kompensasjon til blant annet journalist- og redaktørorganisasjonene.

Nasjonalbiblioteket i Rana deltar også i et EU-prosjekt som skal gjøre det mulig å søke etter bestemte emner i alle europeiske aviser. Norge har fått ansvaret for å lage en europeisk rettighetsstandard.

MIKROFILM: Alle norske avissider blir daglig av fotografert og arkivert ved Nasjonalbiblioteket. Fotografene Trond Kenneth Larsen (nærmest) og Tor Raymond Simonsen deltar i arbeidet.